

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 60 0 Ps 022830 20 Rev
Banjaluka: 22.4.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednik vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari po tužbi tužitelja ZZ B., B. D., koga zastupa punomoćnik M.S., advokat iz B., protiv tuženog d.o.o. J. B.L., PJ M.D., Š., Opština T., koga zastupa punomoćnik D.P., advokat iz B., radi isplate, vrijednost spora 187.944,52 KM i po protivtužbi tuženog d.o.o. J. B.L., PJ M.D. Š., protiv tužitelja ZZ B., B.D., radi isplate, vrijednost spora 123.290,43 KM, odlučujući o revizijama stranaka izjavljenim protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 60 0 Ps 022830 19 Pž 2 od 25.12.2019. godine, na sjednici održanoj 22.4.2021. godine, donio je

RJEŠENJE

Revizije stranaka se usvajaju, obe nižestepene presude ukidaju i predmet vraća prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

Obrazloženje

Presudom Okružnog privrednog suda u Doboju broj 60 0 Ps 022830 18 Ps 2 od 29.3.2019. godine:

- obavezan je tuženi-protivtužitelj d.o.o. J.B.L. (u daljem tekstu: tuženi) da tužitelju-protivtuženom ZZ B. B. (u daljem tekstu: tužitelj) isplati iznos od 187.944,52 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 13.11.2015. godine do isplate, te da mu na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 31.515,00 KM, sve u roku od 30 dana od dana prijema prepisa presude (stav 1.)
- obavezan je tužitelj da tuženom isplati iznos od 123.290,43 KM sa zakonskom zateznom kamatom, i to: na iznos od 61.280,18 KM počev od 7.7.2015. godine, na iznos od 28.058,19 KM počev od 17.7.2015. godine, na iznos od 30.103,93 KM počev od 27.7.2015. godine i na iznos od 3.848,13 KM počev od 31.7.2015. godine, sve do isplate, te da mu na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 33.075,40 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 29.3.2019. godine do isplate, sve u roku od 30 dana od dana prijema prepisa presude (stav 2.)
- odbijen je protivtužbeni zahtjev tuženog u dijelu kojim je traženo da se obaveže tužitelj na isplatu iznosa od 26.512,20 KM sa zakonskom zateznom kamatom (stav 3.)

- utvrđeno je da je protivtužba tuženog povučena u dijelu zahtjeva kojim je traženo da se dozvoli tuženom da svoje potraživanje može naplatiti prodajom 18.550 kilograma mlijeka u prahu, uskladištenom kod tuženog (stav 4.)

Rješenjem Okružnog privrednog suda u Doboju broj 60 0 Ps 022830 18 Ps 2 od 29.3.2019. godine odbijen je zahtjev tuženog za ispravku rješenja.

Presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 60 0 Ps 022830 19 Pž 2 od 25.12.2019. godine, odbijena je žalba tuženog i prvostepena presuda potvrđena u dosuđujućem dijelu tužbenog zahtjeva i u odbijajućem dijelu protivtužbenog zahtjeva.

Odbijena je žalba tužitelja i prvostepena presuda potvrđena u dosuđujućem dijelu protivtužbenog zahtjeva i u odluci o troškovima postupka.

Odbijena je žalba tuženog i potvrđeno prvostepeno rješenje broj: 60 0 Ps 022830 18 Ps 2 od 29.3.2019. godine.

Odbijeni su zahtjevi stranaka za naknadu troškova žalbenog postupka.

Tužitelj revizijom pobija drugostepenu odluku u dijelu kojim je usvojen protivtužbeni zahtjev zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači i zahtjev odbije ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Tuženi revizijom pobija drugostepenu odluku u dijelu kojim je usvojen tužbeni i odbijen protivtužbeni zahtjev zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev odbije, a protivtužbeni u cijelosti usvoji ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Tužitelj u odgovoru predlaže da se revizija tuženog odbije, a ovaj obaveže na naknadu troškova na ime sastava odgovora u iznosu od 1.500,00 KM.

Tuženi nije podnosio odgovor na reviziju tužitelja.

Revizije stranaka su osnovane.

Predmet spora po tužbi tužitelja jeste zahtjev da se obaveže tuženi na isplatu iznosa od 187.944,52 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 13.11.2015. godine do isplate, a po protivtužbi tuženog da se obaveže tužitelj na isplatu iznosa od 123.290,43 KM (sa kamatama na pojedinačne iznose navedene u izreci prvostepene presude) i iznosa od 26.512,20 KM sa zakonskom zateznom kamatom.

Prvostepeni sud je utvrdio sljedeće činjenično stanje:

da je 21.4.2015. godine između tužitelja i O.M.Z. N.p. B., sa jedne strane i tuženog sa druge strane, zaključen pismeni ugovor o poslovno tehničkoj saradnji; da stranke ugovorom potvrđuju da je tuženi vlasnik mljekare u G.Š., Opština T., za čije je stavljanje u funkciju potrebno

„uložiti do 200.000,00 KM“ i da tuženi ima registrovanu PJ M.D., Š. (član 1.); da će prva dva ugovarača (tužitelj i O.M.Z. N.p.) uložiti novčana sredstva „u iznosu do 200.000,00 KM u osposobljavanje za rad i privođenje namjeni objekta mljekare i postrojenja vlasništvo tuženog“ iz tačke 1 ugovora, a koja sredstva će se odnositi na uplatu za opremu i postrojenje, kao i njihovo osposobljavanje i puštanje u funkciju „po ispostavljenoj fakturi vršioca usluge ili direktno zakonskom zastupniku tuženog, zavisno od prirode posla i usluge“ (član 2.); da je članom 4. ugovoreno da će cjelokupna ulaganja prva dva ugovarača biti evidentirana i jasno navedena u kom iznosu se odnose na svakog od njih i ista će potvrditi treći pregovarač (tuženi); da će po osposobljavanju mljekare tuženi istu pustiti u rad pod svojim imenom, koristeći svoje certifikate, dozvole i odobrenja, te će za prva dva ugovarača vršiti preradu mlijeka po cijeni od 0,13 KM po jednom litru mlijeka, s tim da će se „dobit koju bude ostvarivao preradom mlijeka strankama koje nisu ugovorne strane ovog ugovora, raspoređivati tako što će prvo u 12 jednakih anuiteta vratiti ulaganja prva dva ugovarača, pa nakon toga obaveze po nalogu trećeg ugovarača plaćati prema povjeriocima“ (član 5.); da je ugovor zaključen na 5 godina počev od dana puštanja mljekare u rad i da se ne može raskinuti ni od jedne strane (član 6.);

da su isti ugovarači tri dana kasnije (24.4.2015. godine) zaključili aneks osnovnog ugovora o poslovno tehničkoj saradnji i njime regulisali uplate anuiteta – ulaganja u opremanje i stavljanje u pogon mljekare, tako da će prva uplata u iznosu od 40.000,00 KM biti 21.4.2015. godine, druga uplata u iznosu od 20.000,00 KM biti 27.4.2015. godine, treća uplata u iznosu od 30.000,00 KM biti 5.5.2015. godine i četvrta uplata u iznosu od 30.000,00 KM biti 12.5.2015. godine;

da je tuženi tokom mjeseca jula 2015. godine prestao da isporučuje tužitelju prerađene proizvode od mlijeka koje mu je dostavljao, te da je u skladištu zadržao određenu količinu prerađenih proizvoda koji su trebali da budu isporučeni tužitelju;

Prvostepeni sud je u cijelosti prihvatio nalaz vještaka ekonomske struke L.Đ. od 3.2.2017. godine i od 26.11.2018. godine.

Iz nalaza vještaka koji je, kako sud obrazlaže, zasnovanom na obostrano ovjerenj i knjiženoj dokumentaciji, proizilazi da je tužitelj vršio uplate prema firmama E. iz T., C.p. iz B, I. iz B., F. iz B. i V.J., da je tužitelj ugovorima o cesiji zaključenim sa tuženim i trećim licima (E. D., P. B., H. B., E. T.), preuzeo i isplatio dugovanja tuženog, da je isplaćivao neto plate zaposlenicima tuženog, obaveze prema Upravi, obaveze prema R.S., V.J., Fondu ..., obaveze na ime poreza i doprinosa.

Sud ukazuje da je vještak nalazom utvrdio da je tužitelj isporučio tuženom 810.588 litara mlijeka, od čega je tuženi proizveo 62.198,96 kg mlijeka u prahu, 26.702,66 kg maslaca i 8.458,83 litra pavlake, a tužitelju isporučio mlijeka u prahu u količini manjoj za 16.383,96 kg, maslaca u količini manjoj za 3.927,66 kg i pavlake u količini manjoj za 1.503,83 litra.

Prihvatajući nalaz, prvostepeni sud prihvata i zaključak vještaka da je tužitelj za izvršene radove na mljekari, za materijal, za doprinose, za račune struje i slično platio ukupni iznos od 87.498,00 KM, da je tuženom na ime „sušenja mlijeka“ platio iznos od 15.500,00 KM i da mu je tuženi, na ime vrijednosti manje isporučene količine mlječnih prerađevina, ostao dužan iznos od 134.838,06 KM, tj. da postoji osnovano potraživanje tužitelja prema tuženom za ukupni iznos od 237.836,06 KM.

Prvostepeni sud konstatuje da je tužbeni zahtjev usvojio za iznos od 187.944,52 KM, jer tužitelj nije zahtjev „usklađio sa nalazom vještaka“.

Odluku o osnovanosti dijela protivtužbenog zahtjeva sud je takođe zasnovao na prednje navedenom nalazu, prihvatajući da je vještak utvrdio da dug tužitelja prema tuženom, po osnovu isporučene količine prerađenog mlijeka koja nije plaćena, iznosi 123.290,43 KM.

Sud je ocjenio da je protivtužbeni zahtjev neosnovan u dijelu kojim se traži isplata iznosa od 26.512,20 KM na ime troškova skladištenja mlijeka u prahu i maslaca u periodu od 9.11.2015. do 12.9.2016. godine, cijeneći da „ove usluge nisu predviđene ugovorom ni aneksom, a nije ni knjiženo kod tužitelja“ i da je tuženi raskinuo ugovor o poslovnotehničkoj saradnji.

Prvostepeni sud je prihvatio i nalaz Tehnološkog fakulteta u T., koji je u nalazu zaključio da „nije mogao utvrditi koliko se moglo proizvesti količine mlijeka u prahu i maslaca od isporučene količine mlijeka“. Sud prihvata argumentaciju iz nalaza prema kojoj se nije moglo odgovoriti predmetu vještačenja jer je izrada nalaza, u skladu sa datim rješenjem, zahtijevala da postoje podaci o svakodnevno vršenoj kontroli kvaliteta mlijeka i analizi gotovih proizvoda, čega nije bilo.

Primjenom odredbi člana 126. i 132. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj: 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO), prvostepeni sud je odlučio kao u izreci.

Drugostepeni sud u cijelosti prihvaća činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbe stranaka i potvrđuje prvostepenu presudu.

Drugostepena odluka nije pravilna.

Na strani pasivne legitimacije u ovoj parnici su bili tuženi d.o.o. J. B.L. i OMZ N.p. p.o. B., u odnosu na koga je postupak prekinut zbog otvaranja stečajnog postupka 8.12.2017. godine.

U ranijem toku postupka, prvostepenom presudom broj 60 0 Ps 022830 15 Ps od 13.10.2017. godine djelimično je usvojen tužbeni zahtjev tužitelja za isplatu iznosa od 187.944,52 KM, sa zateznom kamatom počev od 13.11.2015. godine, dok je u preostalom dijelu kojim je tražena naknada štete za period od jula 2015. godine do maja 2020. godine (u mjesečnim iznosima naznačenim u izreci presude), zahtjev odbijen. Istom presudom je odbijen protivtužbeni zahtjev za isplatu iznosa od 42.954,34 KM (vrijednost isporučene količine prerađenog mlijeka) i iznosa od 16.380,00 KM (troškovi skladištenja mlijeka u prahu i maslaca).

Drugostepenom presudom broj 60 0 Ps 022830 17 Pž od 14.6.2018. godine, prvostepena presuda je ukinuta u dosuđujućem dijelu odluke o tužbenom zahtjevu (odbijajući dio tužbenog zahtjeva žalbom nije pobijan) i u odbijajućem dijelu odluke o protivtužbenom zahtjevu.

U ponovnom postupku tužitelj nije preinačavao tužbeni zahtjev, dok je tuženi preinačio protivtužbeni zahtjev tako što, na ime vrijednosti isporučene količine prerađenog mlijeka, umjesto ranijeg iznosa od 42.954,34 KM sada traži isplatu iznosa od 187.944,52 KM, dok je na ime troškova skladištenja, traženi iznos od 16.380,00 KM povećao na iznos od 26.512,00 KM.

Osnovano revidenti ukazuju da su u postupku donošenja pobijane presude počinjene povrede odredaba parničnog postupka iz člana 8., člana 191. stav 4. i člana 231. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP), koje povrede su uticale na zakonitost i pravilnost osporene presude (član 209. ZPP).

Prema navodima žalbi stranaka prvostepeni sud nije ocijenio izvedene dokaze u smislu odredbe člana 8. ZPP već je dao samo njihovu interpretaciju, a nalaz vještaka ekonomske struke, na kome je zasnovao odluku, nije dovodio u vezi sa utvrđenim činjenicama i izvedenim dokazima. Posebno se ukazuje da obrazloženje presude nije u skladu sa odredbom člana 191. stav 4. ZPP jer ne zadovoljava potrebne standarde logičnog i pravnog zaključivanja, pa da je zbog ovih propusta suda činjenično stanje pogrešno i nepotpuno utvrđeno što je rezultiralo i pogrešnom primjenom materijalnog prava.

U revizijama, pored ponovnog iscrpnog ponavljanja navoda koji su bili sadržani u žalbama, parnične stranke ukazuju i na povredu člana 231. ZPP smatrajući da drugostepeni sud nije ocijenio žalbene navode koji su od odlučnog značaja.

Tužitelj u žalbi (strana 3 i 4 – identično na strani 5 i 6 revizije) osporava nalaz vještaka ekonomske struke L.Đ.a, i to pojedinačno određene račune, fakture, uplate, vjerodostojnost ispostavljenih faktura tuženog, pravilnost i način na koji je vještak došao do zaključka o količini isporučenog mlijeka i prerađevina mlijeka (koliko je bilo moguće preraditi, a koliko je isporučeno).

O ovim prigovorima se prvostepeni sud nije izjasnio u smislu da je svaki osporeni račun, fakturu ili uplatu pojedinačno cijenio i doveo je u vezu sa nalazom vještaka, niti se drugostepeni sud o njima izjasnio u žalbenom postupku.

Tužitelj u žalbi ističe da je tuženom isporučio količinu od 810.588 litara mlijeka (koliko je utvrdio i vještak ekonomske struke), a da je preuzeo 45.700 kg mlijeka u prahu, 22.150 kg maslac i 6.950 kg pavlake, te da mu je tuženi „ostao dužan cca 23 do 24 tone mlijeka u prahu i 8 do 9 tona maslaca“. Po nalazu vještaka ekonomske struke tužitelju je manje isporučeno mlijeka u prahu za 16.383,96 kg i maslaca manje za 3.927,66 kg, što je značajna razlika.

Isticano je da su fakture tuženog koje su se odnosile na isporučeno mlijeko i mliječne prerađevine bile neispravne jer nisu sadržavale broj žiro računa, ID broj, PDV broj, da ih je kao takve vratio, a ocjena osnovanosti tog prigovora nije sadržana u obrazloženju sudskih odluka.

Prvostepeni sud je (strana 8. 3 pasus) naveo količine isporučenog mlijeka i količine proizvoda koji su, po mišljenju vještaka, mogli biti proizvedeni i količine koje su isporučene tužitelju, ali to predstavlja samo interpretaciju nalaza, a ne njegovu ocjenu koja je bila nužna s obzirom na prigovore stranaka u odnosu na nalaz. Sud je morao dati detaljnije obrazloženje zašto mu je, u očiglednoj situaciji nedostatka potrebne dokumentacije, nalaz u tom dijelu prihvatljiv, a ne zadovoljiti se ukazivanjem da se radi o stručno izrađenom nalazu.

Prvostepeni sud u obrazloženju odluke navodi da prihvata nalaz vještaka ekonomske struke „jer je baziran na vjerodostojnim dokumentima“, ali i da vještak u nalazu konstatuje da od tuženog „nije mogao dobiti dokumentaciju iako je to pismeno tražio sem knjigovodstvenih kartica konta“.

Istovremeno tužitelj u oba pravna lijeka ukazuje da Tehnološki fakultet u T., koji jeste stručniji dati nalaz u odnosu na vještaka ekonomske struke u dijelu koji se odnosi na utvrđenje količine proizvoda koji se mogu dobiti u procesu prerade isporučenog sirovog mlijeka, nije mogao da utvrdi podatke o iskorištenju sirovog mlijeka za proizvodnju maslaca i mlijeka u prahu jer nije našao podatke da su vršene analize kvalitete isporučenih količina sirovog mlijeka, maslaca, obranog mlijeka u prahu. U zaključku svog nalaza Tehnološki fakultet u T. navodi da je u mogućnosti dati „samo teoretske podatke“, a da „stvarno iskorištene sirovine u proizvodnji maslaca i obranog mlijeka u prahu nije bilo moguće odrediti zbog nedostatka relevantnih podataka i analiza koje nisu bile dostupne...“

Cijeneći nalaz Tehnološkog fakulteta prvostepeni sud navodi da i taj nalaz prihvata „iako nije ispunio zadatak koji mu je dat od strane tužitelja, a kao razlog za njegovo prihvatanje navodi da su prihvatljivi argumenti da „ova institucija nije mogla ispuniti zadatak obzirom da je bilo potrebno vršiti svakodnevnu kontrolu mlijeka da bi se moglo doći do količine proizvoda...“.

Imajući u vidu istaknute navode u revizijama stranaka, za sada, se ne može prihvatiti van opravdane sumnje da je u nalazu vještaka ekonomske struke pravilno utvrđeno i detaljno razjašnjeno da postoji dug tuženog prema tužitelju za manje isporučenu količinu mlijeka i prerađevina od mlijeka u iznosu od 134.838,06 KM.

S druge strane tuženi, u žalbi i reviziji, ukazuje da ugovorom o poslovnotehničkoj saradnji nije bilo ugovoreno da se vrši izrada maslaca i pavlake od prerađenog mlijeka, da pregled izvršenih ulaganja koja su osnov za usvajanje tužbenog zahtjeva predstavljaju jednostrani obračun tužitelja bez konkretne dokumentacije iz koje bi se vidjelo o kojim ulaganjima je riječ, na koji iznos i kome su vršena plaćanja, da je sva plaćanja vršio OMZ N.p. p.o. B., da vještak u nalazu navodi račun broj ... od 17.6.2015. godine, račun broj ... od 20.7.2015. godine, račun broj ... od 20.7.2015. godine i račun broj ... od 27.8.2015. godine, bez da se vidi o kom je računu riječ i da li je u vezi sa spornim odnosom stranaka.

Takođe se u reviziji tuženog ukazuje da nije poznato zašto je vještak za obračun cijene mlijeka u prahu koristio račun tužitelja broj ... od 31.12.2015. godine i broj ... od 24.7.2015. godine, te da li je do iznosa od 134.838,06 KM došao samo ocjenom ova dva računa ili je koristio druge parametre obračuna kako bi objektivizirao i količinu i cijenu mlijeka u prahu koji se mogao proizvesti od isporučene količine neprerađenog mlijeka.

Vještak je, kako se ističe u reviziji, nalaz sačinio na temelju nepotpune dokumentacije jer i u nalazu navodi da nije imao popisne liste gotovih proizvoda i zapisnike o preradi mlijeka, da je koristio kao osnov za izradu nalaza od 23.11.2018. godine svoj nalaz od 26.1.2017. godine u kome takođe nije imao navedenu dokumentaciju.

Propuštajući da savjesno i brižljivo ocjene izvedene dokaze, svaki zasebno i sve zajedno, ne dajući razloge o bitnim navodima stranaka i propuštajući da se obrazloži odluka na način koji će omogućiti ocjenjivanje iznesenih stavova, nižestepeni sudovi su povrijedili odredbe člana 8. i 191. stav 4. ZPP, a drugostepeni sud i povredu odredbe člana 231. ZPP na koje povrede se ukazuje u revizijama, što obe presude čini nepravilnim.

Sve dok se u navedenom pravcu ne da savjesna i brižljiva ocjena izvedenih dokaza ne može se pravilno ni odlučiti o zahtjevima stranaka.

Iz navedenih razloga valjalo je revizije stranaka usvojiti i primjenom odredbe člana 249. stav 1. ZPP ukinuti obe nižestepene presude i predmet vratiti prvostепенom sudu na ponovno suđenje.

Predsjednik vijeća:
Tanja Bundalo

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić